

Nooit genoeg heiligen

[Kerknet-redactie](#) - 5 minuten leestijd

In Rome is de nieuwe exhortatie 'Gaudete et Exsultate' van paus Franciscus voorgesteld. Het standpunt van Tertio-hoofdredacteur Emmanuel Van Lierde.

Heilig worden. Koestert u die ambitie? Of kent u mensen in uw omgeving bij wie dat op hun bucketlist prijkt? Wellicht zijn er maar weinig West-Europese tijdgenoten te vinden die bewust heiligheid nastreven. En toch is naar Bijbelse maatstaven iedereen juist daartoe geroepen. *Wees heilig, want Ik, de Heer uw God, ben heilig* (Leviticus 11, 44; 19, 2; 20, 26 en 1 Petrus 1, 16). Het is dan ook een hoofdpoddracht van de Kerk om mensen te helpen richting heiligheid.

Tegen de stroom in

Met zijn vanmiddag in Rome voorgestelde nieuwe *apostolische exhortatie* – een pauselijke aanmaning – herinnert ook paus **Franciscus** er ons aan dat we evengoed in onze huidige wereld geroepen zijn tot heiligheid. Na zijn klemtonen op periferie, armoede en barmhartigheid mag nu met stelligheid het aanzetten tot een heilig leven aan zijn lijstje prioriteiten worden toegevoegd. Herhaaldelijk bracht hij dat thema al ter sprake, vooral in zijn homilieën. *Heilig zijn is geen privilege van enkelingen. Door het doopsel ontvingen we allen de erfenis heilig te worden*, stelde de paus al in 2013. Volgens hem kun je heiligheid niet kopen en niet wegschenken. Het is veeleer de weg van de navolging van Christus gaan, in relatie met Jezus leven. Je moet naar Hem kijken. *Hij leert ons heilig te worden*. Vandaag betekent dat ook: tegen de stroom ingaan.

Geen middelmatig leven

Ook met dit onderwerp plaatst Franciscus zich binnen de traditie van het *Tweede Vaticaans Concilie*. Het vijfde hoofdstuk van de dogmatische constitutie *Lumen Gentium* was integraal gewijd aan *de universele roeping tot heiligheid*, voor alle gelovigen *een uitnodiging én een verplichting*. Al maakte deze paus het Concilie niet zelf mee, hij keert er voortdurend naar terug.

Zijn toon is bovendien opmerkelijk persoonlijk. Hij spreekt zijn lezers aan met 'jij'. Wees niet tevreden met een middelmatig bestaan, ook jij bent geroepen vrijmoedig en dapper Christus na te volgen.

En die *jij*, dat zijn vooral de leken, de gedoopten, alle christengelovigen die in de wereld leven, een job en gezin hebben. Heiligheid vereist geen speciale geloften, kwalificaties of diploma's. De weg van het Evangelie, van de Bergrede, de Zaligsprekingen – Jezus' portrettering van wie heilig is, zowat de identiteitskaart van een christen – en Matteüs 25, is een optie voor iedereen. Het komt erop aan de anderen in nood te zien door de ogen van Christus: als onze broeders en zusters. Daarbij hamert de paus erop dat de menselijke waardigheid verdedigd moet worden van de conceptie tot de dood.

Alle leven is even heilig – van het ongeboren kind, over de armen en de vluchtelingen, tot de zieken, de ouderen en de stervenden.

Vreugde

De nadruk op de vreugde blijkt eveneens een constante bij Franciscus. Na zijn eerdere exhortaties *Evangelii Gaudium* (*De vreugde van het evangelie*, 2013) en *Amoris Laetitia* (*De vreugde van de liefde*, 2016) gaf hij zijn jongste brief de titel *Gaudete et Exsultate* (*Verheugt u en juicht*) mee, een imperatief die aan het einde van de Zaligsprekingen klinkt (Mt 5, 12). Geloven en heiligheid zijn geen zwaarmoedige aangelegenheden, al ontcom je niet aan het kruis.

Heiligheid maakt je niet minder menselijk of bovenmenselijk, niet wereldvreemd of beter dan anderen.

Het bevrijdt je wel van elke vorm van slavernij en maakt dat je een positieve, hoopvolle ingesteldheid bewaart. Heiligen zijn goedgehumeurd en vreugdevol, vindt de paus. Individualisme en de consumptiecultuur schenken geen echte vreugde, wel het samen met anderen op weg gaan in broederlijkheid – *niemand wordt alleen gered*, we behoren tot de gemeenschap van heiligen.

Geen hardvochtigheid

Zijn critici – zij die vinden dat hij verwarring zaait door geen pasklare ja- of neen-antwoorden of zwart-wit-standpunten te formuleren – geeft Franciscus subtiel lik op stuk in deze exhortatie. Hij hekelt opnieuw laxisme (relativisme) en rigorisme. De kerkelijke leer is geen gesloten, monolithisch systeem waarin geen ruimte zou zijn voor nuance of diversiteit. Meerdere interpretaties van de doctrine zijn mogelijk.

De Kerk is volgens de paus geen museumstuk en evenmin een club van uitverkorenen.

Hij waarschuwt tegen een obsessie met de wet en tegen een overdreven precisie in de liturgie of in de leer. Een koude en hardvochtige logica strookt niet met Jezus' aanpak. En handelen uit angst, trots of om indruk te maken op anderen, leidt evenmin tot heiligheid.

Zichzelf redden

In het tweede hoofdstuk van de exhortatie bekritiseert de paus *twee subtiële vijanden van de heiligheid*: de steeds weer opduikende ketterijen van gnosticisme – waarbij inwijding in speciale kennis tot redding zou leiden – en pelagianisme – waarbij eigen werken en inspanning ons zouden verlossen. Op 22 februari publiceerde de *Congregatie voor de Geloofsleer* daarover al het document *Placuit Deo*. Wat daarin theologisch onderbouwd werd over onze verlossing, herneemt de paus nu in eenvoudigere bewoordingen.

We kunnen onszelf niet redden. Alleen de genade redt ons en maakt ons tot heiligen.

Praktisch haalbaar

Franciscus schreef geen hoogdravende tekst. Hij wou aantonen dat heiligheid ook in onze tijd een praktisch haalbare zaak is. Stap voor stap, geduldig, zachtmoedig maar volhardend, met oog voor details en door kleine gebaren maken eenvoudige gelovigen – *de heiligen van naast de deur*, bij de burens – in het dagelijkse leven de navolging van Christus waar. Ze doen *gewone dingen op een buitengewone manier*. Of ze vermijden schadelijke zaken zoals roddel, want dat zaait verdachtmaking en wantrouwen waardoor relaties vernietigd worden.

Sociale media maken het nu makkelijker om valse informatie te verspreiden, maar de paus herinnert aan het achtste gebod: leg geen vals getuigenis af.

Christelijke jihad

In het vijfde en laatste hoofdstuk van de exhortatie wijst Franciscus op de voortdurende strijd, de waakzaamheid en de onderscheiding – een christelijke *jihad* als het ware – die de gelovigen aan de dag moeten leggen om te weerstaan aan de verleidingen van de duivel. Heiligheid is een reeks overwinningen op het kwade en de wapens van de gelovige tegen de zelfzuchtige of boze neigingen zijn het gebed en het lezen van de Schrift, de eucharistie en de biecht, het dagelijkse gewetensonderzoek en daden van naastenliefde. *Spirituele* oefeningen staan immers niet los van concrete barmhartigheid en zelfopoffering.

Inkeer en inzet, actie en contemplatie, verzet en overgave gaan altijd samen.

Tegengif

In een wereld waarin het kwaad welig tiert, kunnen er als tegengif nooit genoeg heiligen zijn. Hun getuigenis in woord en daad is doorslaggevend om de wereld te veranderen, om rechtvaardigheid en vrede te brengen. De Kerk heeft geen nood aan bureaucraten en functionarissen, maar aan gepassioneerde, enthousiaste missionarissen die ons verrassen en de status quo doorbreken zoals ook God dat doet. Hij staat niet stil en verrast ons altijd weer.

Het heilige individu zien in een collectief

Natasja was mijn pastorant. Ze was een Nederlandse, alleenstaande moeder met twee kinderen in Rotterdam. Ze was bekend bij veel hulploketten. Daar zocht ze hulp voor andere lotgenoten. Ze was zich wel bewust van alle mensen die kwaad over haar spraken. Met name omdat ze overal hulp zocht en een stem wilde zijn voor andere migrantenmoeders die niet voor zichzelf konden spreken en de weg naar de maatschappelijke hulploketten niet wisten.

De lokettenmedewerkers vonden het niet leuk dat ze die doelgroep de weg wees. Dagelijks liep ze minimaal vijftien kilometer met haar kind in de kinderwagen. Ze noemde haar benen 'Benendes Benz', want die brachten haar dagelijks en kosteloos waar ze wilde, en daardoor was het veel beter vervoer dan een Mercedes Benz. Ze zei een keer tegen mij:

Als ik hen niet help, wat zal er dan van hun leven en dat van hun kinderen worden?

Mijn privilege als Nederlandse vrouw met kennis van het systeem gebruik ik om hen te helpen. Omdat ik hen bijsta, ben ik niet geliefd bij de loketten. Maar die prijs betaal ik liever dan wat hen anders zal overkomen.' Ik heb veel gesprekken met haar gehad. Ik bleek een van de weinigen te zijn die zag wie ze was. Anderen rekenden haar af op haar verzoek om hulp.

Een van haar migrantenvriendinnen had een baby van haar ex-man. Ik heb deze vriendin veel gesproken. Natasja bracht haar naar mij toe voor hulp, nadat ze door bijna alle loketten afgewezen was. Een paar keer is het voorgekomen dat haar ex-man op straat de baby wilde afpakken van de vrouw. Natasja hielp dan om de baby redden. Ook is de baby een paar keer bij mijn kerk in veiligheid gebracht, onder de zorg van andere moeders. Natasja ging dan met haar vriendin aangifte doen bij de politie.

Natasja werd in de Augustinusschool in Rotterdam (Oude Westen) met een mes doodgestoken, door de ex-man van haar vriendin toen zij haar wilde redden. Ze gaf haar leven voor haar vriendin. Zo was deze vrouw in hart en ziel, maar men zag het niet.

God roept ons door de stem van mensen in de marge.

De stem van mensen in de marge is de stem van God.

Het negeren van die stem is het negeren van de roep van God. Mensen die naar die stem luisteren, die deze met woorden en daden beantwoorden en die standhouden, zijn nieuwheiligen. Het blijven van wie je bent en je eigen spiritualiteit behouden, is heilig. Het kunnen kijken naar het individuele in het collectief is het heilige vandaag.

Het zien en erkennen van individuele spiritualiteit binnen een groep, is heilig in deze tijd. Het kost moeite, maar is het wel waard. Het samenzijn van individuen vormt een gemeenschap.

Een gemeenschap is heilig door de heilige individuen die de gemeenschap vormen.

Natasja luisterde naar de stem van haar lotgenoten. Ze gebruikte haar privilege en talent om de meest kwetsbaren te ondersteunen. Haar vraag blijft heilig tot in de eeuwigheid: Wat zou er met deze kwetsbaren en hun kinderen gebeuren als ik hen niet steun? Het is een gewetensvraag voor ieder mens. Dat maakt haar voor mij een heilig individu in het collectief. Ik kon haar zien. En zij kon de ander zien in het collectief.

Auteur: Godian Ejiogu

Godian Ejiogu is theoloog en pastoraal werker. Hij is geboren en getogen in Nigeria en woont nu al lange tijd in Nederland. Met zijn bedrijf Peace Servant zet hij zich in voor een rechtvaardige samenleving met gelijke kansen voor iedereen.

meer artikelen zie <https://www.nieuwheilig.nu/>